

radio telegrafen

MEDLEMSBLAD FOR

RADIOTELEGRAFISTFORENINGEN AF 1917

NR. 4 2020

103. ÅRGANG

Fødselsdage

DECEMBER 2020

10. december 2882
75 år Niels Erik Frølich

16. december 3004
70 år Carl Johan Egede Colberg

25. december 3663
75 år Mogens Larsen

JANUAR 2021

2. januar 3575
75 år Lise Kjølby

3. januar 1695
85 år Kurt Funch Poulsen

5. januar 3512
75 år Finn Egebjerg

7. januar 3943
65 år Bo Mogensen

11. januar 2961
75 år Claus Olsson

12. januar 3004
75 år Kirsten Langberg Kamp

26. januar 3412
70 år Inger Magnussen

28. januar 2704
80 år Hans Jacob Poulsen

FEBRUAR

3. februar 4224
60 år Henrik Nedergaard

7. februar 5202
65 år Astrid A.M. Enevoldsen

16. februar 5642
90 år Niels Christian Bahnson

17. februar 2986
75 år Solvej K. Henningsen

MARTS

5. marts 4944
65 år Peter Vebel

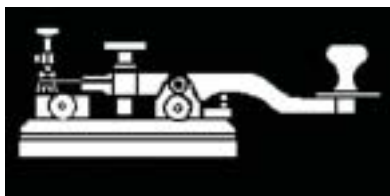
16. marts 4746
70 år Jette Reher Jensen

29. marts. 3302
75 år Vagn Kristian Aalling

31. marts 5097
65 år Palle Witus Randlev

**Foreningen ønsker
tillykke!**

radio telegraf

Medlemsblad for
Radiotelegrafistforeningen af 1917's
veteraner

Nr. 4
December 2020
103. årgang

ISSN: 0033-8508

Redaktion og layout:
Jan Preisler (ansvarshavende)
Bodil Laursen

Udgiver:
Veteranforeningen for
Radiotelegrafistforeningen af 1917

E-mail: raf1917@gmail.com
www.raf1917.dk

Oplag:
Udsendes i PDF-format til
alle medlemmer

Deadline for nr. 1 - 2021
1. februar 2021

**Vagt- og
Sikkerhedsfunktionærernes
fagforening**
Ramsingvej 30,
2500 Valby
Telefon: 36 14 11 11
E-mail: vsl@forbundet.dk
<http://vsl.dk>

Forside: Veteranfrokost i Svendborg
1. oktober 2020
Foro: Henning Poulsen

Det er koldt derude!

Det er koldt derude, det bliver tidligt mørkt, det er coronatider, godt man er veteran (læs pensionist). Godt man er veteran, man skal ikke tidligt op og med rystende hånd iføre sig mundbind eller visir og på arbejde, hvis man da har et arbejde og ikke er i karantæne.

Man er nu heldig som veteran, man er blevet for gammel til at blive indkaldt til militæret for at storme minkfarme, og hvad skal man tro på efterhånden, nu er der også drøftelser om Grundloven.

Er der ikke et lys i mørket – jo julen, hjerternes fest nærmer sig, men det anbefales af myndighederne, at der kun dækkes op til ti personer juleaften.

Der et lille lys i horisonten, eller skal jeg hellere kalde det en lanterne der lyser svagt, men som skaber samhørighed, nemlig vores veteranfrokoster.

Jeg kan godt se, at i forhold til verdenssituationen og valget i USA fylder vores veteranfrokoster ikke forsiden af dagbladene, men for det enkelte medlem har jeg konstateret, at samværet med gamle kollegaer betyder meget.

Jeg har siden min pensionering i 2015 deltaget i foreningens veteranfrokoster, hvilket jeg nærmere har skrevet om i bladet.

Det er min opfattelse, at disse frokoster har en værdifuld social effekt, jeg bemærker stemningen, kammeratskabet alle har en oplevelse eller historie der fortælles.

Det må vi have mere af, men hvordan gør vi det med en begrænset økonomi. Bestyrelsen vil drøfte mulighederne.

Vi vil undersøge om Serviceforbundet ikke har nogle lokalafdelinger rundt i landet hvor vi kan låne lokaler med henblik på en foredragsaften. Jeg ved, at mange af veteranmedlemmer sidder inde med spændende oplevelser, som i kunne berige os andre med.

Vi håber, at der er nogle veteraner der vil henvende sig til bestyrelsen med tilbud om foredrag - så finder vi et lokale Uanset verdenssituationen står det fast, at veteranfrokosterne er kommet for at blive og i det omfang det er muligt vil blive forøget.

Men ak! vi må afvente regeringens dekretter, men som gamle gnister vil vi lytte intenst efter en åbning, så vi kan mødes igen, for der er stadig strøm på de gamle gnister.

I ønskes en glædelig jul og et godt nyt år

Jesper Djurhuus

Bestyrelsen

Jesper Djurhuus
Formand

Henning Poulsen
Næstformand

Vagn Aalling
Kasserer

Evald Seemann
Revisor

Palle Randløv
Suppleant

Livets julegave

Af Jesper Djurhuus

Ved et tilfælde så jeg en historie i bogen „Flugtrute Østersøen“. Bogen er forfattet af Jesper Clemmensen og omhandler østtyskeres flugt fra DDR via Østersøen til den frie verden. Historien beskriver tre unge østtyskere, som den 23.-24. december 1977 havde planlagt at flygte over Østersøen i en lille gummibåd. Trods dårligt vejr tog de afsted fra stranden i DDR og når om morgenen den 24. december frem til Kadetrenden fyrskib (tidligere Gedser rev fyrskib), hvor de blev taget ombord.

Da jeg læser historien, dugger der et eller andet op i min hukommelse... og ja, den kender jeg. Jeg åbner „glemmebogen“ og straks går tankerne tilbage til juleaftens dag 1977. Jeg havde SAR vagt (telegrafist) på S-61'en i Værløse. Vagterne i Værløse var dengang på 24 timer fra kl. 0800 til kl. 0800.

Det var en stille dag i eskadrillen, de eneste der var i bygningen, var SAR-vagten. 2P havde taget morgenbrød med, som blev spist med stort velbehag og med lys på bordet og på en snor i opholdsrummet, hængte alle de julekort eskadrillen havde modtaget, ja det var dengang man skrev julekortkort!

Den begyndende julestemning blev imidlertid afbrudt, da telefonen fra Rescue Control Center (RCC) ringende - det var en specialopgave. Tre unge østtyskere havde i nattens løb sejlet/kæmpet sig over Østersøen, og befandt sig nu ombord på Kadetrenden fyrskib (tidligere Gedser Rev Fyrskib). De var nu ikke de eneste gæster, der var kommet over Østersøen til fyrskibet. Også en Hound helikopter fra DDR havde nemlig fundet vej og cirklede rundt over fyrskibet og generede dette.

Det blev aftalt med RCC, at vi tankede helt op med brændstof, så vi havde til 5,5 timers flyvning. Strategien var så, at vi fløj ned til fyrskibet og ventede på, at DDR helikopteren blev nødt til at returnere pga. brændstofmangel. Et andet scenarie var, at DDR helikopteren over fyrskibet måske blev afløst af en ny DDR helikopter. Det ville i så fald være en ny situation, som vi måtte forholde os til.

Al kommunikation til RCC foregik dengang på HF og vi vidste, at frekvenserne blev aflyttet. På vej mod fyrskibet, blev vi kaldt op

af RCC, med følgende besked: „Vi har sendt de spidsnæsede ned til jer“ (O-2 beredskaber af to stk. F-104 hot). 10 minutter senere fortrak den østtyske helikopter... kommunikationslinjerne fungerede. Vi kunne nu, uden problemer samle de tre østtyskere op fra fyrskibet, og vel ombord i vores helikopter, susede de rundt i kabinen og trykkede vores hånd adskillige gange. Vi satte dem af på Klostervej flyveplads, hvor politiet overtog de tre glade, men trætte østtyskere. Vi havde imellemtiden fået en patientevakuering fra Rønne til Værløse (patienten skulle til Hvidovre), så turen med de tre østtyskere forsvandt i glemmebogen.

På baggrund af historien i bogen om de tre unge østtyskere, kontaktede jeg forfatteren Jesper Clemmensen og fortalte ham min historie. Den havde han ikke hørt før og var taknemlig for også at få den vinkel af historien. Han kunne i øvrigt fortælle, at efter vi havde sat de tre unge mennesker af, havde politiassistenten taget dem med hjem til sig selv. Her havde de holdt juleaften. I politiets døgnrapporten noterede han dog, at de havde overnattet i detentionen! Dagen efter blev de transporteret til Rødby og dermed videre til Vesttyskland. I dag bor de i Berlin. Jesper Clemmensen sendte mig efterfølgende nogle datidige billeder, men som os andre, er de også kommet op i årene.

Afslutningsvis skal det nævnes, at juleaften hos politiassistenten og hans familie, udbragte de unge mennesker en skål „für freiheit“ - den dag, havde de fået deres livs julegave - friheden.

I perioden fra 1961 til muren faldt i 1989, var der henvend 6.000, der forsøgte at flygte over Østersøen, men det var desværre langt fra alle, der opnåede friheden. Man regner med, at kun ca. 1000 østtyskere nåede sikkert over Østersøen, resten blev enten fanget af „volkspolizei“ eller er druknet under forsøget!

De tre flygtninge ekviperes

Veteranfrokost

Så var det slut efter 16 år på vinjerne, 4500 timer i logbogen, Grønland, Afrika, 155 redningsmissioner på redningshelikopteren, alt det jeg havde dømt om – nu var det slut, men jeg havde selv valgt at stoppe, idet jeg havde fået mulighed for, at få en ny start på livet som 37-årig, ikke alle får sådan en chance og hvad vil jeg så sige med dette?

Samtidig med jobskifte mister mange deres netværk med kollegerne, det betyder også, at det er svært at fortælle om oplevelser, som ingen andre forstår. Her tænker jeg bl.a. på oplevelsen da vi fløj ind i en blind fjord og vi teoretisk set ikke kunne komme ud igen, men der var nogen som holdt hånden under os. Hvilke vi senere måtte „drøfte“ i klubben. På mange områder findes lignede eksempler - her tænker jeg specielt på oplevelser“ fra de store have“.

Efter 29 år på „det nye job“ ventede pensionen og igen mistede man sit netværk, og der opstod atter et vakuum eller kaldet det ensomhed..

Jeg har været medlem af Radiotelegrafistforeningen siden 1969 og læste om veteranfrokosterne i Radiotelegrafen. Så da jeg blev pensioneret, meldte jeg mig til frokosten i Sundby Sejlklub hos Birger Riis-Hansen.

Da jeg kom ind af døren til sejlklubben, trådte jeg ind i fortiden. Der var de jo Vagn, René og Mogens, og de havde holdt en plads til mig. Vi var tilbage på kysten - løgn historierne fløj over bordet, det var som en rejse tilbage til fortiden for en stund. Siden har jeg deltaget i alle de veteranfrokoster i Vest, som var muligt

For mig udfylder veteranfrokosterne et socialt element, hvor man har mulighed for at være sammen med gamle kollegaer, der taler samme sprog.

Da man viste mig den tillid, at vælge mig som formand for veteranforeningen, tog jeg til veteranfrokost i Svendborg den 1. oktober. Her blev frokosten holdt i hyggelige omgivelser på „Arne B“. Inden alle var kommet

Allinge

ind summende luften af historier, og en kollegial stemning bredte sig over stedet.. På vej hjem fra Svendborg kom jeg til at tænke på Bornholm, de blev glemt i 1945, nu skal vi ikke glemme dem igen, så jeg kom i kontakt med Vagn i Allinge, og sammen fik vi arrangeret frokost den 22. oktober i år. Men inden da var der veteranfrokost Vest i „Expressen“ i Århusgade. Nu er jeg født og opvokset på Østerbro, så jeg kendte stedet, noget af en bæverding, men maden var god og stemningen høj, Tro det eller ej, men indehaveren klagede til næstformanden over, at der blev drukket for lidt øl, så der var vi ikke velkommen igen.

Den 22. oktober blev der holdt veteranfrokost i Ølstuen i Allinge. Der deltog 10 medlemmer og stemningen var også her høj.

Så nu venter planlægningen af veteranfrokoster for 2021. I den forbindelse vil vi gerne høre fra medlemmer, der har forslag til afvikling af frokost i lokalområdet og vil være med til at arrangere frokosten – men midlerne er begrænsede, så ikke alle forslag kan opfyldes, men vi vil gøre vores bedste

Jesper Djurhuus

Svendborg

Østerbro

Flystyrt på Færøerne

Af Vagn Jensen, 3851

Den 26. september 1970 var det 50 år siden jeg som radiotelegrafist første, men ikke sidste, gang deltog i en SAR mission. SAR er forkortelsen for Search And Rescue. I dette tilfælde var hjælpen ikke til et nødstedt skib men til et forulykket fly. Under indflyvningen til flyvepladsen i Vagar mistede flyet på grund af ringe sigt samt stærk blæst orienteringen og ramte derfor klippen på Myggenæs, Myggenæs ligger nærmest på indflyvningskursen til omtalte flyveplads. Klokkeren 1100 oplyste Flyvestation Thorshavn på den mellem flyvestationen og flåderadio værende VHF frekvens, at man under flyet's landingsforsøg havde mistet radiokontakten med dette. Få minutter senere gik SAR alarmeren. Samme morgen var inspektionsskibet HVIDBJØRNEN ankommet fra Grønland for således at afløse VÆDDEREN. HVIDBJØRNEN lå i Solmunde for der at bunkre. Hurtigt blev HVIDBJØRNEN sendt til området for således at yde den bedst mulige assistance. Da der i området var radiodødt, blev også orlogskutteren TEISTEN forlagt til området med det formål at agere relæstation. Heldigvis var hele besætningen på HVIDBJØRNEN veltrænede, idet de 3 måneders ophold på Grønland havde givet hele besætningen stor erfaring. Det vigtige for alle grupperne ombord, nemlig samarbejdet, var klart i topform. Begge orlogsfartøjers besætninger ydede en flot indsats og det samme gjorde lokale fra den nærliggende bygd Sørvåg samt lokale fra Myggenæs og mange andre. I de kommende 4 døgn havde Flåderadio Thorshavn hænderne fulde i forbindelse med den megen radiotrafik. På flåderadio Thorshavn (OVL) var der dengang 4 radiotelegrafister. To - min udmærkede kollega Buster og jeg - var kommet dertil i slutningen af juni måned samme år. Efter indøvelse gik vi to, sammen med de to øvrige, selvstæn-

Undertegnede netop ankommet

dig vagt. Heldigvis havde vi en fremragende kollega ved navn Julian Olsen. Julian var fra Færøerne. Desværre er Julian afgået ved døden for nogle måneder siden. I her viste værk FÆRØERNE - MINE FÆDRES LAND kan man læse mere detaljeret om denne SAR mission. Hurtig og effektiv indsats betød, at der var 8 omkomne samt 28 overlevede. Trods det at nogle var hårdt kvæstede, reddede de livet på grund af hurtig og effektiv hjælp, idet begge orlogsfartøjers besætninger udførte en fantastisk bedrift - samme gjorde som tidligere nævnt lokale og mange andre. Om Flåderadio Thorshavn (OVL) følgende: Der var tilknyttet 7 medarbejdere, en stationsleder, en seniorsergent, en oversergent, alle uddannede radiotelegrafister samt vi 4 telegrafister der delte døgnvagten. På flåderadioen aflyttede vi ved hjælp af 2 SIEMENS E 310 modtagere (også kaldet papegøjemodtagere) konstant de to nødfrekvenser 2182 kc/s hhv. 500 kc/s. Ligeså aflyttede vi med de mere moderne SIEMENS E 311 modtagere Flåderadio Frederikshavn, vi aflyttede en bestemt NATO frekvens på 5 mc/s, samt en mere lokalt benyttet frekvens på 2 mc/s, så der var mange modtagere at holde rede på. Vi modtog også vejrkort på en MUFAX maskine. Endvidere modtog vi telefonopkald fra forskellige fyr rundt om på Færøerne, idet de indrapporterede ind- hhv. udgående skibstrafik. Når tiden tillod det, modtog vi Lyngby Radio's søfartspresse (på CW), og som det sidste på en nattevagt modtog vi og renskrev den den-

gang udsendte vejrmeddelelse fra Danmark's Radio på langbølge. Endelig var der i et særligt rum opstillet en krypteret fjernskriverforbindelse samt en direkte VHF forbindelse til Flyvestationens enorme radaranlæg. På de her viste fotos ses forsiden af omtalte værk, dette er skrevet af den mangeårige chef for Færøernes Kommando kommandørkaptajn Kaj Nolsøe Bang. Forsiden viser et kunstværk forfatteren selv har malet.

Ligeledes ses et foto af marinestationen - flåderadio lå i bygningen til venstre.

På fotoet fra radiostationen ses kollega Knud Haargaard. Billedet er fra 1968, og man ser modtagerne til brug ved afsendelse hhv. modtagelse af RTTY samt konverterne til brug dertil. I bygningen til højre var diverse lukafér, hvor vi boede 2 mand på hvert lukafé. Vi (jeg) havde udsigt til den smukke ø Nolsø - øen ses i baggrunden af her viste foto. Den røde byg-

ning foran marinestationen husede den første marinestation. Nævnes skal i høj grad også helikopterpiloten fra HVIDBJØRNEN, PL F. Hellebjerg (flyve-
navn NAF). Han fløj og fløj de overlevende til sygehuset i Thorshavn og udførte en aldeles enestående bedrift. At kommandochefen, da SAR missionen var overstået, måtte ud på HVIDBJØRNEN og peppe besætningen op, er forståeligt. Det var for hele besætningen en ubehagelig oplevelse.

Jeg er efterfølgende kommet i kontakt med omtalte helikopterpilot PL F. Hellebjerg med flyve-
navnet NAF. NAF har beriget mig med væsentlige detaljer om hans indsats ifm. den her omtalte SAR mission, hvilket for NAF betød i alt 13 timers flyvning - 13 timers konstant flyvning vel at mærke. Dertil kommer de landinger hhv. starter fra Myggenæs, inspektionsskibet HVIDBJØRNEN samt en mindre helo plads tæt på sygehuset i Thorshavn.

Ingen bør være i tvivl om, at man for at udføre en sådan evakueringsopgave skulle være i besiddelse af en både stærk fysik hhv. stærk psyke. Jeg behøver næppe i detaljer at forklare hvorfor. Udover sikkerheden for luftfartøjet, egen sikkerhed og ikke mindst omtanken for de hårdt kvæstede - de elementer skulle passe sammen. Således fløj NAF naturligvis først de hårdst kvæstede direkte til hospitalsbehandling i Thorshavn.

Det drejede sig om passagerer, der havde mistet et eller flere lemmer, havde pådraget sig åbent kraniebrud og lign. samt svære kvæstelser. Sådanne havde på ulykkestedet af skibslægen modtaget 1. hjælp. Der var tilfælde, hvor NAF havde bedt skibslægen inden flyvning påbegyndte, at give den/de kvæstede så meget morfin, som var forsvarligt. De, der blev evakueret med helikopter, en Alouette III, blev så skånsomt som muligt spændt fast på de 3 passagerersæder bagerst i kabinen. På forsæderne sad NAF i venstre side, i højre side sad en flytekniker. Pga. ringe sigtbarhed og stærk blæst fløj NAF lige over havoverfladen, et forhold der betød markant slitage af luftfartøjet.

Jeg skal tilføje at en Alouette III

var 100 % manuel betjent og således var NAF 100 % koncentreret af flyvningen - ikke andet. Som beskrevet var vejret i ondt lune. Flyvning lige over havet kombineret med ringe sigt, stærk blæst og lign. har krævet det ypperste af både NAF samt den ombordværende tekniker.

Naturligvis skulle Alouetten med jævnlige mellemrum tankes op med brændstof, i daglig tale kaldet skubbevand. Og NAF havde også behov for noget at styrke sig på. Inden landing på HVIDBJØRNEN bestilte NAF via den taktisk benyttede VHF frekvens særligt sødede marengs og brændende varm kaffe. Endvidere kunne NAF mens stående på HVIDBJØRNEN og i Thorshavn få blus på sin elskede pibe. Under ophold på HVIDBJØRNEN hhv. Myggenæs havde Flåderadio Thorshavn (OVL) kontakt med NAF på 2 mc/s SSB. Undervejs til Thorshavn bestilte NAF omtalte type brændstof til sig selv. Således havde kokkene på skibet hhv. marinestationen travlt med tilberedningen af marengs og kaffe. Under ophold på landingsstedet ved hospitalet i Thorshavn, blev omtalte marengs og kaffe bragt til NAF. Under mine frivagter var jeg sammen med en chauffør flere gange ved omtalte heliport. Jeg kan i øvrigt bekræfte, at de særligt fremstillede marengs var velsmagende.

I forbindelse med SAR missionen var trafikmængden til/fra flåderadioen så markant større end vanligt, at ledelsen i de dage SAR missionen foregik suspendede den ellers vanligt stramme NATO trafikprocedure. Der var dog stadig blot en radiotelegrafist på vagt ad gangen, og den pågældende havde travlt.

Efter 13 timers uafbrudt flyvning hhv. perioder på Myggenæs, på HVIDBJØRNEN samt i Thorshavn kunne Alouetten ikke mere. Gearet var totalt nedslidt, der var utætheder i stellet, vejret, vinden og saltvandet havde tæret for meget. Lykkeligvis var alt efter disse timer klaret, og NAF med teknikere kunne „slappe af“ hvilket var fuldt fortjent. Den øvrige besætning ombord på HVIDBJØRNEN kunne stadig ikke gøre det samme. Hangaren var omdannet til operationsstue,

den ombordværende læge var i høj grad i front, diverse messer ombord, cafeteriaet og lign. blev benyttet til de overlevende, der kunne klare den efterfølgende sejlads til Thorshavn. Flere daværende værnepligtige har over for mig givet udtryk for det indtryk missionen gjorde. Som beskrevet ovenfor måtte chefen for FRK = Færøernes Kommando KK Kaj Nolsøe Bang en tur ombord for således at gyde olie på de naturligvis „oprørte nerver“. Det har uden al tvivl været en grim oplevelse for alle ombord.

På baggrund af sin fantastiske indsats blev NAF ikke alene forfremmet. NAF modtog efterfølgende en sjælden uddelt hædersbevisning for tabber luftdåd.

En begivenhed undrer mig ligeså andre, og det var at kajen i Thorshavn, da HVIDBJØRNEN med de ombordværende tilskadekomne lagde til, ikke blot var totalt ryddet. Det var en skandale at så mange kunne komme helt tæt på landgangslejderen besætningen benyttede, da de tilskadekomne skulle anbringes i de mange ambulancer og hvad der i øvrigt blev benyttet til transport.

NAF fortsatte i Søværnet's flyvetjeneste i nogle år, efter ansøgning flyttede NAF over i Flyvevåbenet hvor han blev uddannet som fører af de S 61 helikoptere som Flyvevåbenet's legendariske redningseskadrille ESK 722 dengang benyttede. I en sådan var NAF fartøjsfører til sin pensionering.

Tak til NAF for de mange fine oplysninger hhv. fotos. Æblet falder ikke langt fra stammen, således er en søn af NAF nu generalmajor med tjenested i Stettin i Polen.

Den af mig omtalte gode kollega Buster havde jeg sidenhen glæden ved igen at arbejde sammen med. Da jeg efter ansøgning blev radiotelegrafist på DAPHNE blev Buster det samme på RAN. De 2 SDC'ere dannede makkerpar under udstationeringen under BHM = Bornholm's Marine-distrikt hhv. SUM = Sundet's Marinedistrikt.

På her viste fotos ses vraget af den forulykkede Fokker Friendship på Myggenæs, utroligt nogen overlevede, ligeså ses en Alouette III klar til landing af dækket på HVIDBJØRNEN.

Skulle en læser have lyst til at dele her viste artikel eller dele deraf hhv. de viste fotos, kan jeg oplyse at der copyrigt på materialet. Dog kan man via RADIOTELEGRAFEN's redaktør Jan Preisler opnå tilladelse til anvendelse.

Bog anmeldelse

Overvågningens historie

Netop nu, hvor Folketinget drøfter forslag om indførelse af wistleblowere i både PET og FE, er bogen „Overvågningens historie“ udkommet.

Bogen er skrevet af Andreas Marklund, der er forskningschef på „Enigma – museet for post- tele og kommunikation“. Han er uddannet historiker - født, opvokset og uddan-

net i Sverige. Bogen er udkommet i både Sverige og Danmark, og de nordiske landes forhold vedrørende overvågning beskrives. I denne første samlede fremstilling af overvågningens historie behandles dette omfattende emne kronologisk. Med afsæt i 1500-tallets første årtier redegøres for hvorledes fyrster og regeringer har udøvet magt ved at indhente oplysninger og hemmelige efterretninger om mennesker, stater, idéer og foreteelser. Den historiske udvikling i England og Frankrig danner udgangspunkt for efterfølgende behandling af for-

holdene i 1800-tallet samt 1900-tallets krigshistorier med tilhørende teknologisk baserede overvågningsmetoder. I bogen fokuseres især på spændingsforholdet mellem overvågning, statsikkerhed og det, vi i dag kalder privatlives fred og hvordan det over tid har udviklet sig i nabostaterne Danmark og Sverige.

„ Overvågningens historie belyser det dilemma, som opstår i situationer hvor statens sikkerhed skal vejes i forhold til de demokratiske principper og rettigheder. Hvor demokratiet og retsstaten forsvares med metoder, der forekommer udemokratiske og forfatningsstridige - eller måske snarere før-demokratiske og før-konstitutionelle. For selvom dilemmaet i højeste grad er aktuelt i vor egen digitale samtid, bærer det på en historisk arv, som peger tilbage på forgangne tider, før retsstaten og det moderne demokrati. Det er i hovedtrækket denne lange, før-digitale historie, som er emnet for fremstillingen, med hovedvægten lagt på de cirka 500 år, der er forløbet siden renæssancefyrsternes tid og fremvæksten af de tidlige moderne overvågningssystemer“.

Aflytningen, som i 1969 fandt sted i Kejsergade, omtales selvsagt også med oplysning om formålet med aflytningen samt hvem, der stod for det praktiske arbejde (FCR).

„I Kejsergade gemte sig en militær signaltjenesteenhed, hvor krumryggede telegrafister ved blinkende apparater ledte efter statshemmeligheder i den elektroniske informationsstrøm“.

Jeg synes det er bemærkelsesværdigt, hvorledes Andreas Marklund kan karakterisere aktørerne og deres virke.

Bogen afsluttes selvfølgelig med afsnit om den digitale udvikling med internet og hvad det indebærer af muligheder for kommunikation og tilhørende datafangst og lagring heraf. Herunder blandt andet de afsløringer om NSA's digitale overvågningsprogram PRISM, som Edward Snowden i juni 2013 lækkede til offentligheden.

I den sammenhæng er det spændende, om vi her i Danmark ser det som en nødvendighed, at der indføres whistleblower-ordninger i efterretnings-tjenesterne.

Jan Preisler

Andreas Marklund
Overvågningshistorie
Fra sorte kabinetter til digital
masseovervågning
Gads Forlag
302 sider
ISBN 978-87-12-05927-1
Pris: 299,95

Arktisk Institut

Strandgade 102
DK – 1401 København K
Tlf. 32 31 50 50
Åbningstider: Hverdage 9-16

Arktisk Institut viser for tiden udstillingen 'FRA KAJAKPOST TIL BREDBÅND'.

Udstillingen sætter fokus på telegrafiens og radioens udvikling i Grønland fra 1920' -60'erne. Den er åben til og med januar 2021

Da udstillingen er ubemandet og aktuelt for at styre antallet af besøgende af hensyn til Corona, fås der adgang til udstillingen ved at ringe Arktisk Institut på dørtelefonen.

Læs mere om Arktisk Institut's samlinger og øvrige aktiviteter på www.arktiskinstitut.dk

*Udstedsbestyrer David Olsen, Sarfannguaq, lytter på sin radio 1936.
Foto Jette Bang.*

Billedet er taget fra den informationspjece arkivchef Jørgen Trondhjem har udarbejdet i forbindelse med udstillingen.

Et lille klenodie

Forleden dag sendte Jan Svane-Christensen mig billedet af denne uidentificerede genstand, som han har haft liggende i en skuffe.

I forsøg på en identifikation forespurgte jeg Ringsted Radiomuseum, om de måske vidste, hvad den kunne benyttes til. Da man på museet ikke havde den fornødne viden, sendte de billedet videre til OXA. Derfra fik jeg forklaring om, at den lille handy genstand måske har været en del af en gnistsender.

Jeg har efterfølgende rettet henvendelse til andre ældre kolleger, men har ikke modtaget oplysninger, der entydigt oplyser hvad det er Jan Svane har liggende i klenodieskuffen.

Såfremt der blandt læserne skulle være nogle, som kan oplyse om genstandens funktion, modtager jeg meget gerne oplysning herom.

Jan Preisler

Hjælp til identifikation

Foreningen ligger inde med en del fotos fra tidligere begivenheder.

Desværre er det ikke alle personer, vi kender navnene på. Så hvis nogle kan hjælpe med identifikation, bedes man sende oplysninger til Henning – hpolyra@gmail.com

NYT FRA BESTYRELSEN af RAF1917's veteraner.

Bestyrelsen holdt møde den 2.12.2020 bl.a. med henblik på at fastlægge aktivitetsniveauet i 2021.

I RAF1917's veteraners korte levetid (fra 1.5.2020 til nu) har vi allerede holdt 3 veteranfrokoster: Næmlig i Svendborg, i Allinge og i København.

Idet bestyrelsen især har haft fokus på aktiviteterne, har det så udmøntet sig i, at der fast afholdes veteranfrokoster i øst og i vest, forår og efterår.

Derudover afholdes 2 såkaldte spotfrokoster, som bliver fordelt landet over med henblik på, at så mange som muligt kan deltage i en frokost sammen med gamle kollegaer.

Som noget nyt vil der forsøgsmæssigt også blive en foredragsaften.

Som sagt vil vi søge at komme mere rundt omkring i landet, såvidt som vores økonomi tillader det.